

PROGRESUL

Abonamentul:
Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Fruntașii și codașii.

Mi-aduc aminte din copilărie cum în satul meu natal auziam vorbindu-se de oameni „de frunte”. Aveam și eu o rudă, un om cu trecere. Par'că-l văd ș'acum mergînd în zile mari la biserică. Umbla în haine chineze, cu un colț de maramă roșie slobozit afară din buzunarul drept, cum se purtau oamenii mai cu stare din acele vremi. Era un burghez iscusit, dar fără carte. Vorba lui trăgea greu la cumpănă. El punea „chinezi” în sat. Cu un cuvînt el tăia, el spînzura. El era vilva satului. Sărăcimea avea răcoare de el, fiindcă avea cuprinsuri bune. Și pe vremea aceea, aproape ca și acum, tot bogații ajungeau în virful știrului. Cum însă singură averea, fără alte calități sufletești, nu garantează trainicia, nici chiar a bunăstării, cu vremea acest „bogătașul satului” a ajuns pe drumuri, ear azi trăește, uitat de toată lumea, la marginea satului, în casa altuia. Totastfel mai știu și pe alții cari, fără înțelepciune, fără simțuri cultivate, au ajuns în doaga „frunțașului” ăstuia.

Mi-aduc însă aminte și de un alt om vestit în sat, de care se vorbea mult acum vr'o 35—40 de ani. Pretutindenii se știa de cărturarul Ilie Andrei. Era cîntăreț de strană, epitrop la biserică și era un bun sfătuitor al sătenilor. A murit demult, încheindu-și viața în cinste și omenie; și azi îl pomenesc oamenii, povestind de mulțimea binefacierilor sale, deși ca om mai săracuț, trăind cu gloata lui într'o cășcioară unilă, era pe vremuri socotit între cei din „coada satului”.

FOILETON.

Povestea Dochiei cu cele douăsprezece cojoace.

Dochia a fost o fată de oameni foarte bogați. Cu oile s'a trezit, cu oile a trăit, și cum a a trăit tot pelingă oi, s'a făcut fătoi cu spate cît hornul. Nu era cioban citu-ți-s munții, ci înău pînă'n Ceahlău, mai pe scurt, n'avea pînă pe nimeni s'o trîntiască. Dar toată zidirea lui Dumnezeu are parte, că Dumnezeu la proști le dă noroc ca să trăiască mai cu înlesnire decît cei cuminți. Dochia era proastă la trup, dar la minte nu. Pe ce vreme a trăit, că numai Dumnezeu știe, dar atîta să știe că pe atunci erau mult mai puțini oameni decît acum. Dela un sat pînă la altul trebuia să mergi citu-ți o zi de vară ori o noapte de eamnă.

Cum a fost, cum n'a fost, nu putem avea ști, că nu-i suflet de om să ție minte de atîta amar de vreme să știe că Dochia și-a găsit păreche, pe un cioban Bîrsan, de-o palmă între ochi, cu un pept cît ușa bisericei. Din ce ceas s'au văzut, s'au iubit, și din dragoste s'au logodit, însfirșit, s'au unit pe viață.

Dupăce s'au luat, norocul din ochi nu i-a lăsat, s'au îmbogățit așa de tare, încît toți munții erau ai lor, dupăcum am zis: din Inău pînă'n Ceahlău. Pelingă bogăție le-a mai dat Dumnezeu

Eată cum se întoarce vecinic roata norocului în lume. De cîți și mai cîți „frunțași” nu ne aducem aminte că s'au rostogolit, fără urmă, în neagra neființă. Vorba înțeleptului Solon din vechime: Nimeni nu poate ști cum îi va fi sfîrșitul. Povestea nabobului Crös a rămas un memento pentru toți cîți se bizue pe averile pămîntești. Dimpotrivă, alți simpli muritori, prin trai cumpătat, prin înțelepciune, și mai presus de toate prin faceri de bine, se zmulg din șirul oamenilor medieri și — mulți trăesc și dincolo de mormînt. În biblie ni-se înfățișează o mulțime de cazuri cari ne întăresc această credință.

Aruncați-vă privirea și veți vedea de jur împrejur și în societatea noastră, bogații îngîmfați, cari pretind considerația mulțimii, pentrucă — sînt bogați, fără a fi făcut cuiva vr'un bine. Sărăcimea, fără a îndrăzi să le treacă pragul, se strecoară smerită pe sub fereastra lor. Cine să și gramujde împotriva voinții lor. În lumea de-acum cine-i bogat, se pretinde și înțelept, și drept, și de toate. Ear cine ar îndrăzni să-i arate cu degetul nimicnicia, vine strîmătorat ca în cingî de influența banului său atotputernic.

Insfirșit nu zic să nu recunoaștem și puterea banului, care orcum dominează în zilele noastre, mai ales dacă cineva se poate mîndri că prin sîrguința lui, și a înaintașilor săi, a ajuns, pe cale cinstită, în stăpînirea banului. Dar să luăm de pildă pe un parvenit, care din sărac-mărac, prin manevrări piezișe, punîndu-și unghia în gît după căștiguri neomenești, ajunge să nu-și mai încape în pele de „frunțaș”, își vine să alducești orînduirea neînțeleasă a firii, care le dă de cap, prin cîteo întorsătură bruscă a

norocului, cum a avea se ivesc destule cazuri în viață.

Două mii de ani decînd „fiul omenesc” cum i-se zice la evanghelie, fiul teslarului din Nazaret, *supranumit* (?), pentru îmblinzirea răzvrățiților, ca pogorîtor „din sămînța lui David”, a plătit cu viața încercarea de a propovădui egalitatea și frățietatea dintre oameni. S'au găsit și alți urmași smeriți ai învățăturilor sale altruiste, cari deasemenea unul după altul au fost înfrinți și chinuiți pentru iubirea lor de oameni.

Așa a fost cu mii de ani înainte, așa-i și acum „în vremea luminilor”. Societatea omenească e divizată în cei cîțiva oameni bogați, în „frunțași”, și în mulțimea de codași, din sudoarea cărora s'au îmbogățit. Și cui îi mai dă îngînd că după drept și dreptate bogații ar fi să fie socotiți de *debitorii* poporului care, tot el sârmanul, trebuie să le îndure — nepăsarea... Tot astfel stăm dealtmintrelea și cu vaza și mărirea unor „frunțași” d'ai noștri, cari, înloc să se gîndiască cu recunoștință la *creditorii* săi, la biata mulțime, pe spinarea căria s'au înălțat, dupăce ajung în vinătărie, uită că toată scara e propiută cu un cap în pămînt.

Ear celorce meditează asupra acestui fenomen trist în viața noastră socială, nu le rămîne decît constatarea că: cucit e o societate de oameni mai înapoiată în cultură, cuatit sînt osîndiți ceice văd lucrurile prin altă prizmă să înghită mai multe noduri, văzînd cum se înalță netrebnicii și se umilesc dreptgrăitorii, cari îi scot la vedere publică.

Gheoghe Jianu.

și odrasle; șase feciori și șase fete, care de care mai frumoși. Știi colea; legănați de frunza codrului, adormiți și dezmerdați de mirosul florilor Căci aerul era proaspăt de munte, apa cea limpede ca cristalul, traiul și tihna și fără muncă te face să nu îmbătrînești.

Dar la om cît îi merge îi merge, și cînd se întoarce încă se întoarce. Așa a pățit-o și Dochia. Eată i-a murit bărbatul și după bărbat feciorii și fetele, și a rămas biata Dochie singură, ca cucul în frunză! da' încă și mai rău, căci cucul cînd îi în frunză cîntă mai voios.

Umblînd Dochia cu oile, s'a întîlnit cu un călugăr bătrîn, cu barba pînă la genunchi, și genele dela ochi le feria cu cirja. Cum a văzut Dochia pe călugăr, a mers la el, i-a sărutat mina, și a început să-i spue toate păteniile ei. Călugărul i-a zis, să se ferească de orice păcat, că Dumnezeu îi va ajuta și va scoate-o din toate nevoile. Da' Dochia ca orcare femeie, puțin i-a intrat învățătură 'n căp: pe-o ureche a intrat și pe alta a ieșit, fiind și de fire furtunatică. Aci cînta și șuguiu, aci se minia și suduia; doar' nu degeaba i-a rămas povestea.

Vremea tot vreme a rămas decînd lumea: Pe atunci ca și acum erau ermi mari și geroase, veri rele și secetoase. Picînd eamnă devreme la munte, Dochia a coborît cu oile la șes ca să erneze. A fost o eamnă ca astă-earnă, tot ninge

și viscolia și primăvara nu mai venia. Văzînd Dochia minunea de eamnă, și că frigul dince-ince creștea, ea în toată ziua făcea citeun cojoc, decît că frigul douăsprezece zile a tot a crescut și Dochia și-a făcut douăsprezece cojoace, și cît a ținut eamnă le-a purtat pe toate în spate. Dela un timp a început a sufla un vînticel cald dinspre amiază și omătul la șes a început a se topi.

Văzînd Dochia că se desprimăvărează, și colțul erbiu ieșea văzînd cu ochii, și-a luat oile și a pornit-o spre munte, dar cele douăsprezece cojoace tot nu le lăpăda din spate. Printre oi avea și cîteva capre, rîioase, cari văzîndu-se în păduri înmugurite, fugiau cît puteau înainte. Dochia venia cu oile încet, cîntînd și șuerînd, și dintr'o furcă torcînd, a prăpădit caprele; a tot venit prin cei munți cu codri mulți, și caprele nu le-a mai găsit. A lăsat și oile în seama slugilor, și ea tot torcînd și blăstămînd a căutat caprele douăsprezece zile, și pe zi ce mergea, se tot încălzia, și Dochia în toată ziua lăpăda citeun cojoc, și în douăsprezece zile a lăpădat cele douăsprezece cojoace. Dar caprele tot nu le-a găsit. Prin păduri și prin cîmpii cîntau sturzi și merlele de părea că-și fac în ciudă, care de care mai frumos.

Dochia a tot mers, dezmerdată de cîntecul merlelor, pînăce a ajuns în munții Călimanului, și de pe un virf de munte a zărit caprele pascînd la briabăn într'o prelucă verde ca mătasa. Văzînd

Serbătorile bisericesti.

Reproducem din „Pop. Rom” acest articol: Biserica creștină întemeiată de Christos pentru aceea s'a răspândit așa de tare, și se răspândește și acum, între popoarele mai civilizate, pentru că are la bază morala: — *ce fie nu-ți place, altuia nu face*, și pentru că în biserică toți oamenii sînt egali, unul nu e mai bun decît altul; deci: principul democratismului.

La începutul creștinismului popoarele cele mai multe erau pe jumătate sălbătice, deci biserica avea lipsă de sărbători multe, ca prin ceremonii extraordinare să impună, să aducă pe oameni la moravuri mai solide, mai nobile, ca să-și facă mai blînzi, mai cu frica lui Dumnezeu.

În timpurile vechi, cînd biserica a introdus multe sărbători, popoarele erau mici la număr, oamenii erau mai puțini, pămînt era destul, traiul era mai ușor, sarcinile erau mici, lupta pentru existență nu cerea atîta muncă. Deci numărul cel mare de sărbători de peste săptămînă nu avea nicio influință păgubitoare asupra vieții economice a oamenilor. Oamenii aveau timp să țină și sărbătorile, și puteau să trăiască și ușor.

Biserica românească din Ungaria are, în afară de cele 52 Dumineci, și în afară de zile de sărbători, cari totdeauna cad pe Duminecă (Floriile, ziua primă de Paști și de Rusale) încă 29 de sărbători, cari cad în cursul săptămînei pe zile de lucru; *cu 15 sărbători de săptămînă mai mult decît biserica catolică.*

Acum, însă, în timpul mai nou, cam de o sută de ani încoace, împrejurările s'au schimbat foarte mult. Popoarele au crescut în număr, oamenii s'au înmulțit, fiecare popor voințe să-și asigure naționalitatea și viitorul, pentru un petec de pămînt se poartă războaie sîngeroase, traiul s'a îngreunat, sarcinile publice sînt mari, deci pentru asigurarea existenței, pentru asigurarea viitorului familiei, pentru agonisirea de avere și înaintare în cultură, oamenii sînt siliți să muncească cu mult mai mult decît în timpurile vechi. Urmarea acestor împrejurări siluitoare e că oamenii nu mai pot ține *sărbătorile mici* de peste săptămînă, pentru că aceste multe sărbători îi rețin de la lucru, le face perderi și pagube economice. — Cine perde din timp, perde din avere. — Englezii, cel mai bogat popor de pe fața pămîntului, zic: „timpul e ban”; acum cine nu muncește, se prăpădește și — nu mai învie.

Biserica catolică, dela natura ei, precută și agilă, avînd mai multe miș de episcopi, oameni cu multă învățătură, totdeauna caută a se acomoda împrejurărilor timpului. Nu se ține aspru de conservatism. Vede că acum trăim în timpul realismului, și ca să nu-și piardă credințioșii, ajută, propagă nu numai interesele culturale, ci și cele materiale, cele economice ale credințioșilor ei; ține înaintea ochilor și bunăstarea materială a credințioșilor, prin ceiace se nizește

a se întări pe sine însuși. Și e lucrul natural și înțelept, căci un popor, cult și bogat, susține biserică bogată și cu vază. Această împrejurare decizătoare a îndemnat pe căpetenia bisericeii catolice, pe Papa dela Roma, ca motu proprio (din voie proprie, din indemn propriu) acum la 2 Iulie a anulului curent a dat o ordinațiune, prin care a început a face pașii delipsă, ca *serbătorile de peste săptămînă, — afară de serbătoarea Crăciunului, a Anului-nou, a Botezului, și a Înălțării-Domnului* — să fie mutate pe Duminecile următoare. În modul acesta catolicii în fiecare săptămînă, avînd întregi 6 zile de muncă, pot ține concurență de câștig cu credințioșii altor biserici. Prin mutarea serbătorilor de peste săptămînă pe ziua Dumineci, catolicii ar câștiga la an cam 15 zile de lucru.

S'a constatat adecă, că e destulă serbătoarea de Duminecă, e destul ca după 6 zile de lucru, a șaptea zi să fie ziua de pauză, de serbătoare: *dies Domini*, ziua Domnului, adecă Dumineca. Biblia încă ne învață că Dumnezeu în 6 zile a făcut lumea, și a șaptea zi a instituit-o de serbătoare. Americanii și din Paști, din Crăciun, și din Rusale numai ziua primă o țin.

Ce lucru *înțelept și de mare folos ar fi și pentru biserica românească, și pentru poporul românesc din Ungaria, dacă bisericile noastre ar introduce, ca în afară de serbătoarea Crăciunului, a Anului-nou, a Botezului și a Înălțării-Domnului, toate celelalte sărbători de peste săptămînă să se țină în Duminecile următoare. Ziua a treia de Paști, de Crăciun și de Rusale, trebuiesc totul lăsate afară. Prin această mutare a serbătorilor, poporul român din Ungaria ar câștiga cam 30 de zile de lucru la an. Și tare mare lipsă are acest popor, de a nu fi reținut prin nimic dela lucru. Orce lucru omenesc se poate schimba cu mintea omenească. Așezarea și aranjarea serbătorilor bisericeii e lucru omenesc, care s'ar putea schimba prin cei îndreptățiți la aceasta.*

Dar ar fi și în interesul poporului românesc, căci câștigînd zile de lucru, acestea l-ar întări în avere, i ar da puterea de a ține concurență de existență cu celelalte popoare conlocuitoare, cari n'au atîtea sărbători, și prin urmare nu perd atîtea zile de lucru.

A trecut timpul serbătorilor de peste săptămînă. Înzadar ținem sărbători multe, decă ne sărăcește poporul, și alte popoare îi ocupă locul; înzadar ține biserica sărbători, cînd credințioșii, siliți de împrejurări și de grija traiului, aleargă în toate laturile la lucru, și bisericile rămîn goale.

Dacă capi bisericilor românești ar șovăi în această privință, *poporul în adunările sale bisericesti, în sinoadele sale, să pretindă mutarea serbătorilor din săptămînă — pe Dumineci, căci poporul e biserica cea vie care susține instituțiunile bisericeii. Poporul românesc să țină la legea sa strămoșească și la biserica sa națională, dar să nu sărăcească. Aici, în patria noastră, unde trăim de 19 sute de ani, avem lipsă de biserica românească, și nu în America.*

Un adevărat credincios.

Dochia caprele, de bucurie a început earăși a cînta. Ajungîndu-o foamea, s'a rugat lui Dumnezeu să-i dea ceva de mîncat. Dumnezeu i-a și dat, că mai mergînd puțin, a văzut un cîmp plin cu fragi, a mîncat și s'a săturat. După aceea, s'a mai rugat lui Dumnezeu să-și vadă oile. Dar ca prin minune eacă și oile colo. Văzîndu-și toate derințele împlinite, s'a mai rugat lui Dumnezeu să-i dea și bărbat. Dar Dumnezeu, pedepsîndu-o pentru fapta ei nebună, a prefăcut-o în stîncă de peatră, dar nu numai pe ea, ci și pe oile ei. În stîncă de peatră se vede și azi pe munte Tămău, și împrejurul ei stau oile.

(„F. Int.”)

Teofil Bizom.

Ogarul Turcului.

Cică odată, la Tarigrad, un Turc bogat n'avea copii, n'avea nepoți, n'avea nici rudă și nici prietini de-aproape. Toată dragostea lui o revărsa asupra unui cîne, asupra unui ogar negru și frumos. (Mai ales că la Turci cîinii sînt ținuți ca animale sfinte, tare cruțate). Ce căsuță avea ogarul! Mai abitir ca a stăpînului: covoare de Persia pe jos, saltele și perne de puf, slugi peste slugi, care îmbăiau pe ogar, îl puricau, îl stropiau cu mirodenii scumpe, îi aduceau pe tave (tăiere) de argint ce era mai bun pe lumea asta: pui fripti, vînaturi, colaci și cite și mai cite.

De vre-o lună de zile însă ogarul tînjia și nu mai punea gura pe nimic. Stetea pe gînduri cu

botul ascuțit între labele lui subțiri și negre; abia gusta cite ceva, și de-abia dacă mișca din coadă și din sprincene cînd îl mîngăia Turcul, stăpînul său.

„Hei, ce e de făcut? și-a zis Pașa, chiope e bolnav rău! Dau banii cui mi-l-o face să mînce.

Douăzeci de robii și douăzeci de roabe steteau napristan la capul ogarului. Ce mîngăieli, ce rugăciuni! Nimica toate! Cînele dela o vreme nu voia să mai mînce nimic și pace bună! A întreat Pașa la cafenea și la bazar, ba pe un vrac, ba pe altul; nu știa niciunul nimic. Durerea lui era nemărginită, c'atît avea și el pe lume. A oftat cît a oftat, până într'o zi ce l-a auzit vîetîndu-se un Turc sărac, care pe dată ia spus:

— Ascultă, bre, Pașa! Îți vindec eu ogarul. Ce-mi dai?

— Dar ce nu-ți dau, bre, raia (săracule)? Îți dau o sută de lire!

— Dar să știu un lucru, că îl iau la mine acasă pentru o săptămînă, zise raia. Eu am spital și ai să vezi pe ogar după o săptămînă, că mîncă și mămăligă rece și mere pădurețe.

— Tac, bre raia!

— O să vezi stăpine.

— Dacă faci pe ogar să mînce, eu îți dau o sută de lire, cum ți-am mai spus.

— Il fac, numai să mi-l dai puțin acas' la mine.

— Să vii să-l iei, bre!

S'a dus Turcul sărac la pașa, și a luat ogarul în brațe și a plecat cu el acasă.

Acasă, cum a ajuns, l-a băgat într'un grăjduț

IGIENĂ.

Fumatul și înghițirea fumului.

Adeseori s'a sulevat chestiunea, că e vătămătoare ori nu înghițirea fumului, la fumatul țigaretelor. Da, e vătămătoare. Și mai vătămător e fumatul dimineața înainte de dejun, și noaptea la ușa și ferestrele închise, dar mai ales cînd se trage fumul în pept, cum e datina în Franța, Rusia etc. cînd fumul nu intră în stomah, ci în laringe, în plămîni. Fumul se dezvoltă mai ales unde tutunul se preface în jar. Cînd jarul se produce normal, avînd aerul trebuitor, atunci fumatul reține părțile aromatice. Dar se schimbă chestia, cînd în cursul fumatului, deoarece fumul absorbit din țigară se așează pe locurile jăratice. Aici mai influențează și felul tutunului. Fumatorul absoarbe produsele arzibile ale tutunului în gură, ș'apoi în laringe, în cavitățile nasului, și după aceea îl sloboade afară.

Fumatul repede atenuază așezarea fumului pe părțile delicate, oprindu-se mai mult în lulea ori în țigară. E cert, că cele mai fine soarte de tutun conțin mai puțin nicotin. Primejdia fumului o mărește și phridinul, în fine oxidul de gaz, din care dacă conține fumul 5—10%, este chiar mai veninos decît phridinul. Amoniacul din fum irită părțile mucoase, producînd mai mult scuipat. Fumatul atacă și nervii stomahului, încît dacă fumăm după o cină copioasă, dispăre simțul saturației. Totastfel influențează fumatul și mișcarea mașelor. Fumatul e privit și ca pricinuitoare al cancerului de buze și de limbă.

Cele mai însemnate reguli igienice ale fumătorilor ar fi: Nicî țigara, nicî conținutul din luleauă, să nu-l fumăm până la sfîrșit, căci și în luleauă și în capătul de țigară se așează și adună cel mai mult nicotin. Folosirea unui țigaret (Mundstück) micșorează influința vătămătoare a fumului. E de observat că la fumarea țigaretelor arderea hîrtiei de țigaretă produce un fum vătămător ochilor, se usucă mai grabnic cerul gurii și uneori produce catar de laringe. De aceea e socotit ca un bun mijloc de apărare a pune și nițică vată în țigaret pentru atenuarea influinței vătămătoare a fumului, care astfel nu intră direct în cavitatea gurii etc. Fumătorul e nevoit că, mai ales înainte de culcare, să-și spele mereu gura, pentru a înlătura remășițele fumului, cu o soluție de sare cu apă de 4%, până ce se perde cudesevîrsire mirosul tutunului. Baieților sub 18 ani să li-se interzică negreșit fumatul.

de nuele, căptușit cu baligă de vacă, și-i mai de-dea și cite două-trei bătăi cu nuiaua pe zi, de chelălăia ogarul de zicea că nu-i el!

Peste patru zile i-a aruncat un darab de mămăligă rece și uscată, și s'a repezit cînele de era să muște și mina celui care i-o aruncase! Peste o săptămînă era vindecat detot, mînce și mere pădurețe!

Atunci s'a dus raia la Pașa și l-a poftit să vadă minunea ce fucuse. Ogarul, cînd a zărit pe Pașa, a început să sară, să se gudure, să lacrămeze din ochi, ca un om, puteai să zici. Și cînd a văzut Turcul bogat că ogarul mîncă coji de pine uscată și mămăligă de mei, a dat raielei suta de lire și și-a adus ogarașul acasă, fericit că poate să-i dea ear bucatele cele mai bune, sarailii, colaci și bunătățile din lume.

M. Lit.

Roelet.

Epigrame.

Cînd te-ai născut și tu subț anî,
A fost țîrg mare de bostanî,
Și te-ai ales și tu voinic,
Cu capul mare, — chelmul mic.

Toți te invinuesc, părinte,
Și n'ai cuvinte de scăpat,
Le rabzi mereu, blind și cuminte,
Ca și martirul — vinovat.

Don Ramiro.

ECONOMIE.**Recolta României.**

Ultimele cifre ale serviciului statistic de pe lângă ministerul de domenii, prețuște recolta din anul acesta precum urmează:

Grișu: s'au cultivat 193.000 hectare; producția a fost de 33 milioane hectolitri. Producția a fost mai slabă în Moldova din cauza inundațiilor, dar excelentă în Muntenia;

Porumb: s'au cultivat 2,085.000 hectare; producția — cea mai abundentă din câte se cunosc: 45 milioane hectolitri;

Secara: s'au cultivat 131.000 hectare; producția: 1,500.000 kintale;

Orzul: s'au cultivat 507.200 hectare; producția: 5 mil. și jumătate kintale;

Vite: întinderea 85.860 hectare, dintre cari 71.400 hectare productive. Producția — mult inferioară celei din anul trecut: 1,300, hectolitri.

Expoziția din Sofia 1912.

Expoziția internațională din Sofia va fi deschisă la 1/14 Iunie și închisă la 31 August (13 Septembrie) 1912.

Pusă sub președinția de onoare a d-lui ministru de comerț și agricultură al Bulgariei, această expoziție va cuprinde secțiunile: industriei, comerțului, agriculturii, artelor, învățămîntului, igienei, alimentației și sporturilor.

Această întreprindere, care a obținut autorizarea municipalității și a camerei de comerț și industrie din Sofia, fiind organizată în anul jubilar 1912, va atrage un mare număr de vizitatori în capitala Bulgariei.

Interesații sînt rugați a se adresa pentru orice informații la „Comitetul organizator al expoziției internaționale din 1912”, Piața Alexandru 5, Sofia.

CRONICA.

Joi au petrecut în mijlocul nostru dd. *Dr. Petre Zepeneag* (Verșet) și părintele *Avram Corcea* (Coștei), luînd parte la o consfătuire asupra unei chestii de netăgăduită importanță economică.

Brații noștri țărani din *Oravița rom.* încă au gîndul bun de a-și întemaia o fanfară, căreia îi prorocim un viitor mai strălucit decît al celorlalte de prin satele dimprejur.

În chip de *o dorință generală* a părinților, în mare parte Români din *Oravița* și împrejurime, așteptăm, ca, în interesul bine priceput al sănătății cît și al progresului copiilor noștri, să vedem cît de curînd introdusă și la școala noastră civilă din localitate instrucția numai înainte de ameză; o măsură acceptată de pedagogia modernă, și aplicată aproape la toate școlile secundare din țară, până și la școala civilă de fete din localitate. Nădăjduim că așful director al acestui institut de învățămînt ne va lua în seamă această cerere justă, pe care, la nevoie, i-o putem înainta și în scris.

Inv. *Adam Fiștea* și d-șoara *Maria Gherga* (Grebena) logodiți. Multe felicitări!

La expoziția din Lugoș au fost premiați: *Frații Juranescu* (Lugoș) și *Aurel Cotirlă* (Oravița) cu medalie de argint, *I. Busuioc* (Berliște) *I. Ioanovici*, *Const. Morariu* (Lugoș) și *Tipografia Diecezană* (Caransebeș), cu medalie de bronz, ear pictorul *Al. Iorga*, *V. Crista* (Lugoș), *Petre Oancea* (Vasiova) și *Al. Munteanu* (Caransebeș) cu diplomă de recunoștință. — Gratulăm.

Reținem, și credem a nu fi de prisos a împrespăta, sentința nimerită cu care și-a încheiat colaboratorul nostru *Alexa Jianu* (în numărul anterior) articolul „Ce sînt examenele”: „*Învățătorul care în examen aplică pedepse, e ca și celce, din nepricepere, singur își subscie sentința de moarte*”... Sapienți sat!

Prof. *Gustav Telts* dela liceul de stat din Lugoș a murit, subit, în vîrsta de 42 ani.

Simbătă a fost hirotesit întru protopresbiter părintele *Dr. Vasile Saftu* din Brașov.

Sofrone Avramescu.

Din Nicolinț ne vine trista veste, că vrednicul preot Sofrone Avramescu, asesor al scaunului protopresbiteral și deputat al sinodului eparhial, după lungi și grele suferințe, a închis ochii Mercuri, la 11 Octombrie, dimineața înainte de revărsatul zorilor. Răposutul a fost un adevărat fruntaș al clerului nostru din aceste părți, cu moravuri alese, și vecinic pătruns de dorul de a-și vedea neamul la bine. Vorba lui blindă, dar poruncitoare, a fost hotărîtoare la toate întrunirile pe cari în mare parte dînsul le-a și prezidat. Ear săteni își vor aduce aminte de povătuitorul lor din genunche în genunche. Cureritor în ale bune, sărmanul, era săritor pretutindeni unde i-se cerea concursul. Viața lui neprihănită a servit și va sluji încă multă vreme de o pildă vie atît preoției cît și mirenilor cu cari a fost în contact, ca membru în aproape toate corporațiunile românești. Insfirșit a fost și un bun îngrijitor al odraslelor din neamul său, punînd degetul la orice nevoie a rudelor sale, cari toți din toate părțile l-au iubit ca pe un adevărat părinte.

Fie-i țărîna ușoară și memoria binecuvîntată!

La *Calina*, un sat din crepăturile munților în apropierea *Oraviții*, unde, după păstorirea neputinciosului preot răposat, oamenii micî până azi n'au ajuns să-și aibă preotul lor, ocrotitor al așezămintelor remase dela înaintași, ne pomenim că s'a închis școala confesională gr. or. rom. și înlocul ei s'a deschis o școală primară de stat. Fapt împlinit; ce să mai zicem!

Ministrul de culte și instrucțiune publică a însărcinat pe directorul de studii Kuncz Elek din Cluj să viziteze în anul școlar curent liceul și școala reală din Brașov și gimnuziul rom din Brad.

Societatea academică „Petru Maior” din Budapesta, în ședința sa ordinară de constituire, din 8 Octombrie 1911 st. n., și-a ales următorul comitet: președinte: *Ioan Țicu*, med. rig.; vicepreședinte: *Nicolae Căliman*, med. rig.; secretar: *Gheorghe Stefanică*, stud. în drept; notari: *Gheorghe I. Popescu* și *Ioan Timpănarui*, studenți filos.; casier: *Victor Popovici*, stud. la acad. com.; controlor: *Ioan Teleguți*, med. rig.; bibliotecar: *Sever Păscăru*, stud. med.; econom: *Mateiu Sofonea*, stud. med. În comisia supraveghietoare s'au ales domni: *Ioan Radulovici*, stud. med.; *Ioan Popovici*, stud. med. și d-șoara *Georgina Roșu*, stud. med. În comisia literară s'au ales domni: *Cornel Țicu*, stud. în drept; *Ioan Fira*, stud. med.; *Nicolae Căliman*, med. rig.; *Aurel Sasu*, stud. med.; *Ioan Țicu*, med. rig.; *Petru Suba*, stud. med. și *Ioan Ciosa*, stud. med.

Ziaristul *Șașa Tomici* din Neusatz, fiind dat în judecată, a dovedit că acuzatoriul lui au falsificat multe certificate la alegerile membrilor în konzistor. Decî s'a pornit cercetare încontra lor.

Stimate Domn! Români de pretutindeni au serbătorit, în anul acesta, aniversarea nașterii marelui lor învățat *N. Iorga*, de a căruî uriașă muncă binefăcătoare se resimte neamul nostru până la hotarele sale cele mai depărtate. În acele zile de serbătoare, subscriși s'au gîndit să dea expresie sentimentelor ce însuflețesc pe ațiași bunî Români, adunînd, sub numele serbătoritului, un fond care să fie închinat culturii naționale, ca o recunoaștere a îndrumării luminoase ce-i datorește, în vremea noastră, această cultură. Toți cîi prețuiesc munca distinsului nostru învățat, sînt rugați a contribui cu obolul lor la strîngerea fondului cultural, care trebuie să vie din toate părțile neamului și din toate clasele lui. El ar rezuma astfel recunoștința acestuî întreg neam față de acela care lui i-a închinat toată munca sa fără de odihnă. Banul modest al țaranului nu trebuie mai cu seamă să lipsiască. Învățătorii și preoții, cari mai mult decît alții pot aprecia roadele bogatei activități a d-lui Iorga pentru binele clasei de jos, sînt rugați a răspîndi listele de subscripție în popor. Dela dînsii atîrnă ca fondul cultural să aibă caracterul pe care îl doresc inițiatorii. (Urmează subscrierea tuturor membrilor din comitet). O listă de subscripție pentru fondul cultural „Nicolae Iorga” se află depusă și la redacția „Progresul”.

Rigorozanții în medicină *Zeno Besan* (Lugoș) și *Romul Popovici* (Barbos) au fost numiți auxiliari la spitalul comitatens din Lugoș.

La Banat-Comloș a fost ales de protopop *Mihail Păcățianu*.

Ion Băleanu și d-șoara *Elena Oravițanu* (Ciclova-mont.) își vor serba cununia la 5 Noembrie c. în biserica ort. rom. din Ciclova-mont. Felicitări!

Peste 2 ani se va termina cel mai mare tun din lume (de 120, tone) ce va fi așezat la intrarea canalului Panama. Un foc va costa 5000 cor.

Sebastian Vlad, un cioban din munții Bihorului, din jaluzie, a scos ochii cei frumoși ai nevetei sale și înurmă — s'a spînzurat.

Majorul de stat major *Dimitrie Cioban* a fost numit adjotant al generalului M. Aufferberg, ministru de război al monarhiei noastre.

Automobilul principelui Știrbey a fost sfărîmat de un tren la Ploiești.

La *Jebel* a fost ales preot tînărul teolog *Co-riolan Popovici* din Scăiuș.

Mucitorul *Man Simtion* din Sibiu a căzut grămada, murind din cauza dalacului (boală de splină).

În partea nordică a Italiei și în Elveția a nins.

S'a dovedit că Americanii trimit carne de mortăciuni în Europa.

La 16 Octombrie d. N. *Iorga* va ține la teatrul din Caracal o conferință: „Presă română și menirea ei”.

Al 8-lea congres al institutului internațional de sociologie va avea loc la Roma în zilele de 13—18 Octombrie st. n.

Milionarul *C. Vasici* a lăsat după moartea sa 3 milioane cor. Academiei de științe din Belgrad.

Arthur Alheitner, un romancier german a scris, într'o formă literară desevrșită, un roman al regelui Carol, intitulat „Carl der Weise”.

În Ungaria se zice c'ar fi fost pîn'acum de tot 43 cazuri de holeră, cu 14 decese.

220 preoți ort. din Biharia au prezintat vicarulului *Vasile Mangra* o adresă — de aderență...

Contele *Zichy Géza Lipot* din Budapesta a primit (pe un an) concesiunea de a zidi un tren electric, orî cu gaz, dela Iablanița la Bozovici.

Bibliografie.

Am primit la redacție broșura „Un fond al presei pentru popor”, „o propunere adresată comitetului național”, pe care o recomandăm cititorilor noștri pentru motivele puternice ce le înșiră într'însa — „Călătorul”, care după părerea noastră făcea mai bine să-și spună numele.

Mulțumită publică.

Mulțumim și pe calea aceasta tuturor prietinelor și cunoscuților, cari din tristul prilej al încetării din viață a neuitatei noastre soții, mamă, fiică, soră, cumnată, nepoată și mătușă

Elena Lazăr n. Sulea-Guga

ne-au adresat cuvinte de îmbărbătare și ne-au mîngaiat prin participarea în număr atît de mare la înmormîntarea scumpei noastre repozate. Mulțumim îndeosebi braștilor noștri choriști, cari prin cîntarea lor înduioșătoare s'au rugat pentru soția iubitului lor conducător. Odihniască în pace!

Oravița-rom!, la 1 Octombrie n. 1911.

Jalnica familie.

Editor-proprietar: *Gheorghe Jianu*.
Redactor-responsabil: *Ilie Oravițanu*.

Totfelul de inserțiuni și reclame se primesc spre publicare în **PROGRESUL** în cele mai avantajoase condițiuni cu prețuri moderate. Reclama e sufletul comerțului. — Prin reclamă la progres!

Albert Jancsus

primind prăvalia lui
G. Ivaskovits din strada principală
„La mîța neagră“

își va da toată silința a menține numele bun al acestui magazin bogat asortat cu tot felul de articole moderne de manufactură, casă solidă-creștină, unde se capătă și bumbac, cirpe, pînză și mătăsuri veritabile, cu prețuri fixe, absolut solide. — Serviciu culant. Comandele pentru cei din jurul Orăviții încă se efeptuesc cu promptitudine.

Farmacia „La Sf. Gheorghe“ Oravița

visa-vis de prăvalia lui R. Goldstein în strada principală.

În farmacia mea, arangeată modern, ce capătă înafară de tot soiul de medicamente și diferite parfumuri franceze, engleze, pudră, săpunuri și alte articole de tot felul atît pentru țerance, cît și pentru damele de elită.

Cu distinsă stimă

ADOLF GROS, apotecar.

Banca de asigurare

„Transylvania“

fondată la 1868, primește asigurări pe viață și asigurări încontra focului și incertia grîndinei etc. în condiții foarte favorabile.

Valori asigurate: 105 milioane cor. — Despăgubiri plătite: 7½ milioane cor. Fonduri de rezervă: 2 milioane cor.

Informațiuni la Direcțiune în Sibiu, strada Cîsnădiei 5., la Agentura principală în Arad, la Agentura cercuală din Oravița și la Agenturile locale de prin diferite comune românești, reprezentate prin bărbai de-ai noștri de toată încrederea.

Casa Nr. 292 din Iladia

acomodată și pentru birt și negustorie împreună cu

15 pogoane de pămînt arabil de

vînzare din mîna liberă. A se întreba la proprietarul

Traian Murgu.

Cine vrea marfă bună, să țirgue în bătănia

GHEORGHE BOGDANU

peste drum de biserica din Oravița-rom.

Lemne de ars

se vind în comuna Cacova la Gheorghe Lerca comerciant

obleți de fag gorun m. Cor. 6.50

țeplici „ „ „ „ „ 7.50

În „Farmacia bătrînă“ a lui

Max de Knoblauch,

nou renovată, și adjustată modern, serviciu prompt și culant.

x-7

La

Tipografia „Progresul“

==== în Oravița ====

se pot comanda

totfelul de tipărituri bisericești, școlare, advocațiale și comunale

precum și

toate tipăriturile pentru bănci: cărți necesare la contabilitate etc.

Afară de asta se efeptuesc:

acții, cupoane, losuri pentru loterii

lucrate toate cu gust.

➡ Nădăjduim că toți Români de bine ne vor trece pragul. ➡